

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 25. októbir 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brávasvarnaðum
og skrivstovu. Telf. 143.

1. árg.

SKIPSFISKARIÐ er nu at enda í ár, tær seinastu sluppinar eru heimkomnar, og fiskimenn, sum við heilsuni eru sloppnir úr tí vandamikla lívi, sum sermerkir okkara f. t. einastu inntøkukeldu landsins eru aftur við hús.

Havið krevur næstan á hvørjum árið sínu offur, og um vit vilja geva tí gætur, hevur tað síðani ferð kom í hina føroysku fiskidriftina, bert verið hendinga ár, harvur allir teir fúsu fiskimenn, sum um várið fóru um borð í okkara avgomlu fiskiskip og lögdu út í hav at bjarga føði til síns og sínu, komu heim aftur við sínari fullu heilsu. Tó kundi tað bera á, um allir skipsmenninir komu aftur, so hevði havið á annan hátt tikið sitt.

Føroyinginum er havið kunnugt, kvørt tað er í blikalogn ella í ódnarveðrið. Hesu kenna hvønn annan og finna hvønn annan tíðliga og seint, og havið tekur mangan ungan og eldri Føroyingin í sín kalda favn — og teir bliva har úti — koma aldri, aldri heim aftur.

Í ár eru hendar tvinnar stórar vanlukkur: «Florens» á suðurlandinum og báturin hjá «Riddarinum» á eysturlandinum. Um várið og um heystið — ja, summarið við — krevur havið síni offur, og so leingi Føroyingurin flotar bát, og so leingi hann siglur knørr, vil hetta vera altíð afturvendandi syrgjugar hendingar í okkara søgu. Og hvørja ferð, ið havið tekur sitt, vilja vit lýsa frið yvur teir farnu — og aðrir leggja út aftur.

Vit, sum hava floti úti á Atlantshavi á okkara skútum, hava altíð verið vitandi um, at hesar fjarir ikki hava verið nýggjar ella modernaðar, og tað illveður var við 2 ella 3 repum í, var ligið «backe», kundi tað merkjast, hvussi henda gamla, sjógvanda skúta liðaði seg — altíð havandi seg upp imóti, vardi seg sum ein kappi, og litið var á farið, sum var gamalt, men tó dygdarskip — sum ein lærdi til at halda av.

Skipini eru nú yvurhøvar — einstøk undantøk — vorðin avgomul. Og skiparafelagið hevur tessvegna í fjør vent sær til Løgtingið við bøn um, at fiskiflotin má bliva endurnýggjaður sum skjótast. Tíðin krevur tað, «asurancin» krevur tað, og Føroya Løgting eigur at gera sína skyldu imóti hinum føroyska fiskimanninum, sum nú ígjøgnum mong ár hevur baksáð úti á tí villa havið við hesum gomlu sluppunum, sum onglendingar hava vrakað fyri langari tíð síðani.

Løgtingið hevði «forstáls» fyri hesum stóra máli og týktist eisini at skilja, at framburðin í

okkara fiskidrift í stórt mál krævdu ein endurnýggjan av fiskiflotanum í bræði. Men ikki í ár! Ljóðaði tað tá.

Í ár eru teir komnir til semju um at fremja hetta mál, men í einum slíkum skilið, ið veldir, at henda sak má ganga aftir, so hon kann koma øllum til bata um eina tíð, og ikki, sum nú er ætlanin, at skaffa so miklan pening, at 3 nýggj skip koma inn í flotán árliga, samstundis sum ovgamalt gengur út.

Í stuttum sær høvuðsætlanin Føroya Løgtings soleiðis út:

«Der oprettes en særlig Fiskerilaanefond for Færøerne, hvis Kapitalgrundlag tilvejebringes saaledes: Af Statslaanefonden stilles til Raadighed den Sum, som ikke er medgaaet til hidtil ydede Bevilling, og som formentlig udgør ca. 500,000 Kr. Af Statslaanefonden bevilges dernæst i de følgende 3 Aar 200,000 Kr. aarl. Fra færøsk Side indskydes i Fonden 50,000 Kr. aarl. i 10 Aar, tilsammen 500,000 Kr., der danner Fondens Reserve og først kan tilbagebetales, naar Staten er dækket.»

Eitt týðuligt dømi um ta umsjón okkara ting hevur fyri teim víðurskiftum, sum mest og skjótast treingja til munagóða ábót.

«Fram kemur hann, ið hólga fer,» og um hundrað ár verða okkara avgomlu fiskiskipum umbýtt við onnur nýggjari. Tað er einki at ivast í. Men hvør livur so leingi? tað verða víst tey allarægstu.

— Neistar. —

Søgn er, at ein unglingur og ein ungenta vóru gangandi eftir hvør sinum landavegi. Snøggliga komu hesir báðir vegir saman, so bæði komu at fylgjast longur áfram.

Unglingurin har ein koparketil á bakinum, í aðrari hondini hevði hann eina livandi hønna og stav, og við hinari leiddi hann eina geit.

Stutt aftaná komu tey til eina kløvnu, sum vegurin lá ígjøgnum, og tá segði gentan:

— Eg fylgdist ikki við tær ígjøgnum kløvuna.

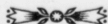
— Hvið kanst tú ikki fylgast við mær? spurdi unglingurin.

— Nei, svarði gentan, tí eg havi ótta fyri at tú, tá ið vit koma inn í kløvuna, vilt fevna og kyssa meg.

— Hvussi kann eg fevna og kyssa teg, tá ið eg beri koparketulin á bakinum, stav og hønna í aðrari hond og dragist við geitina við hinari? spurdi unglingurin. Eg feli meg haften, bæði til hond og fót.

— Jú, svarði gentan, tú kannst biða meg halda geitini, seta stavin í jörðina, leggja hønuna niður á vegin og halva koparketulin omaná hana, og so kundi tú væl sagtans fevnt og kyst meg.

— Gud signi teg fyri tín klókskap, svarði unglingurin, — og so fylgdist tey fegin gjøgnum kløvuna.

Fra Rigsdagen.

Gudstjæneste og Rigsdagsaabning.

Madsen-Mygdal glemmer Præstens Ord om Kærlighed til Næsten. Han slaar løs paa Arbejderne, samtidig som han lover de Rige Huldskab og Troskab. To Afstemninger i Folketinget, der understreger Utilfredsheden med den nuværende Regering.

Madsen-Mygdal og hans Kompagni var til Gudstjeneste den Dag, Rigsdagen aabnedes. De paahørte andægtigt Præstens Udlægning af Ordet: Du skal elske din Næste som Dig selv. De sad med alvorlige Miner og hørte Præsten skildre Arbejdsløshedens Ulykker og paavise, at der paa den anden Side er Tusinder, som fører et unyttigt Liv i Nydelser. Det var spillet Guds Ord. Madsen-Mygdal og Kragh, Slebsager og Byskov, der alle savnede Sympati med «Rakkete», de vandrede fra Slotskirken over i Rigsdagen, og paa Vejen glemte de ganske Præstens Ord.

Statsministerens Aabningstale viste, at Præstens Ord ikke havde gjort Indtryk paa Ministeriet. De fromme Miner under Prædikenen var kun noget udvortes. I Hjertet var der ikke Gnist af den Næstekærlighed, som Præsten talte om, thi Talen, som fulgte efter, viste kun Haardhed og Ondskab mod de smaa, men Venlighed mod dem, der fører det unyttige Liv i Nydelser.

Aldrig før er det hændt, at Rigsdagens Arbejde er indledet med saadan Foragt for Arbejderklassen som i denne Tale. Og aldrig før har en Statsminister opfordret til Arbejdskamp og lovet Støtte til den Part, der vil anfælde Arbejdernes Løn.

Det var Klassekampens 2. Del, der indlededes ved denne Tale, kynisk, skamløs, ensidig var den, men den giver art klare Linjer, den bekræftede, at Socialdemokratiet havde Ret i Bedømmelsen af Situationen, og den berettiger til fra første Færd at iværksætte den uforsønlige Kamp mod Ministeriet.

Den højere Skole skal lukkes for Fattigfolk.

Iblandt de faa nye Tanker, som Talen gav Udtryk for, var der nogle uklare Vendinger om det højere Skolevæsen, som maa siges at være et af Hovedpunkterne. — Trods Uklarheden forstod man, at den gode Lovgivning fra 1918—19, som Socialdemokratiet har stor Andel i, den Lovgivning, der aabnede Porten til den højere Almen-skole for Fattigfolks Børn, den skal odelægges. Man fik at vide, at denne Lovgivning har medført ganske overordentlig Stigning i Statsudgifterne — og saa er der altsaa et Omraade for Nedsættelsen — dette Forhold skal ændres, og Byskov, der ikke har mindste Sympati for «Rakkete», han skal nok finde Formerne, hvorunder Fattigfolk lukkes ude fra højere Uddannelse. Og saa opnaar man at formindske Statsudgifterne, saa-

ledes at Formueejerne kan faa det, der nu anvendes paa Uddannelse af Fattigfolks Børn. Ministeriet har ogsaa opdaget en stor Stigning i Antallet, der dimitteres fra de højere Skoler, og dette «er egnet til at vække Betænkelighed», siger Madsen-Mygdal.

Ja, man forstaar disse Betænkeligheder. Den højere Skole-uddannelse er ikke mere begrænset til Overklassens Børn. Der er ogsaa Sønner og Døtre af Arbejderne, der gaar igennem denne Skole og erhverver sig de deraf følgende Muligheder for Livet, men dette vækker Excellencernes Betænkelighed. Det fører til, at man træffer Socialdemokrater i de Kredse, der før var sikrede for Venstre og Højre, og det fører til stigende Statsudgifter.

Hele Betragtningen er i Bund og Grund kulturfjendelig. Det vilde selvfølgelig være en Lykke for Landet, om alle kunde gennemgaa den højere Skole, for de gik ud i det praktiske Liv. Det kan derfor kun vække Betænkeligheder hos Reaktionsens Folk, at der er Stigning i Elevantallet. Der burde være Stigning, indtil alle kommer med, og vi vil vove en Dyst for Kulturen, naar Byskov og Madsen-Mygdal faar endt deres Undersøgelser og moder med deres Forslag om Tilbagegang i vort Skolevæsen.

Forslagene viser Tomheden.

Nogle af Aabningstalens Løfter er allerede foretaget som Lovforslag. Man vil værne Produktionen imod «ubillig Konkurrence udefra». Det maa være saakaldet «Dumping» her tænkes paa, men det Forslag, der er fremsat, er rent Bluff. Det søges lovfæstet, at Ministeren maa lade undersøge i et Udvalg, om der foreligger ubillig Konkurrence i Tilfælde, hvor Klager fremsættes.

Denne Tilladelse er selvfølgelig ufnøden. Det er ikke blot en Ret, men en Pligt for en Minister, at lade Klager undersøge, men det, der savnes, er Midler imod Dumping, og i den Henseende vil Erhvervene beholde den lange Næse, som i Forvejen er leveret af dette Ministerium.

Et andet fremsat Forslag synes at aabne Adgang til at lade Klædevarer undersøge ved Indførselen og eventuelt at forbyde Indførsel, naar Varen har en nærmere betegnet Grad af Sletthed. Det var en Anmodning herom, der i forrige Samling kategorisk blev afvist af Slebsager, og det viser altsaa for en

Gangs Skyld en Smule Anger. Men ellers er dette Forslag ganske utilstrækkeligt. Beskyttelsen for Publikum synes ikke at være fuldkommen, men navnlig er det uforsaaeligt, hvorfor kun Klæder og Klædevarer skal kontrolleres.

I Støvler, Hatte, Trikotage, Textilarer o. m. a. prakkes der Varer paa Befolkningen, som den burde forsvares for.

I Socialdemokratiets Kriseforslag i sidste Samling fandtes en omfattende Bestemmelse ang. denne Kontrol og en Beføjelse til at skride ind overfor alle Arter af Svindel. Men Slebsager er forsigtig, han nøjes med et Skridt, som han véd kun faar forsvindende Betydning.

Løfter til de rige.

Statsministerens Aabningstale og de Forslag, der allerede kendes, var, som vi ventede det, en ny Forhaanelse, en ny Udfordring til Arbejderklassen.

Det var Tilsagn om ny Nedsættelse, om Odelæggelse af Skolevæsenet, om Bistand med Løntrykkeri, om Styrkelse af Militærvesenet, om Uvirksomhed over for Erhvervsskiser og Arbejdsløshed, men til Gengæld ogsaa Tilsagn til Formueejere og Ejendomsbesiddere, om at de skal faa Udbyttet af den Plyndring af Fattigfolk, som skal fortsættes.

Formueskatten til Staten og Amtsskatten skal først og fremst sættes ned, Madsen-Mygdal og hans Kompagni, der ikke har Sympati for «Rakkete», har den dybeste Sympati med de haardest ramte Formueejere. De skal have Lettelser, og Arbejderne skal have mindre Løn og nye Byrder.

Men Frækhedens Toppunkt var Talens Slutning.

Efter at have vist Sindelaget, efter at have proklameret den fortsatte Kamp mod Smaafolk og et forstærket Værn for de rige, taler Madsen-Mygdal om at samles til et Lovgivningsarbejde til sand Lykke og Fremgang for Folk og Land. Denne Uforskamethed kunde han i hvert Fald have undladt.

Under hans Ledelse kan der ikke blive Lykke og Fremgang for Folket. For Overklassen er det muligt, men den Lykke bliver af kært Varighed.

Ministeriets Adfærd med Bankinspektør Hald har medført, at Regeringen i sin Helhed befinder sig paa «den gynge Grend». I Tirsdays var denne Afskedigelse til Behandling i Rigsdagen, og den affødte en saadan Debat, at man var klar over, at Ministeriets Liv hang i en meget tynd Traad. Slebsager klarede sig meget daarligh overfor Halds Afskedigelse. Derved kom Ministeriets Liv i Fare.

Staaung stillede derefter et Mistillidsvotum, som en stor Del af Folketingets Medlemmer tiltraadte, idet der blev afgivet 73 Stemmer for og 74 Stemmer imod. Altsaa, Misforholdet med den nuværende Regering er vokset stærkt siden sidste